

Ks. Ireneusz Stolarczyk

Instytut Teologiczny, Tarnów

KWESTIA SPOŁECZNA W ORĘDZIACH JANA PAWŁA II Z OKAZJI ŚWIATOWEGO DNIA MIGRANTA

Migracje ludności to fenomen życia społecznego znany od zarania dziejów. Odegrały one ważną rolę w rozwoju demograficznym i kulturowym zarówno w przeszłości, jak i w teraźniejszości.¹ Zjawisko to, przeżywające zmienne nasilenia, łączyło się zawsze z przemierzaniem drogi przez określoną grupę ludzi. Termin „droga” w zagadnieniu migracji społecznych jest bardzo szeroki i wieloznaczny.² Ponieważ migracja może oznaczać przesuwanie się ludzi w przestrzeni lub też w obrębie jednej zbiorowości, można mówić o przemierzaniu „drogi” w wymiarze horyzontalnym, przestrzennym, geograficznym czy też regionalnym. Migracja nabiera również podwójnego znaczenia z uwagi na kierunek „drogi”. Można mówić o emigracji, gdy „droga” dotyczy faktu wychodzenia z określonego środowiska, a także w przypadku, gdy „droga” dotyczy faktu wchodzenia w nowe środowisko.

Migracja jako społeczne zjawisko stanowi wyzwanie dla społeczności międzynarodowej i dla poszczególnych państw.³ Z tego też powodu znalazła się również w kręgu zainteresowania katolickiej nauki społecznej. Różnorodność ludzkich doświadczeń związanych z tym procesem jest tak szeroka, że nauczanie społeczne Kościoła mówi o nich często i bardzo konkretnie. Z jednej strony pojawiają się tutaj tematy związane z prawem do miejsca zamieszkania na terenie własnego kraju, z drugiej podkreśla się prawo do opuszczenia kraju i osiedlenia w innym państwie. Podstawą tego prawa jest fakt, iż ta sama osoba jest jednocześnie obywatelem określonego państwa i całego świata. W nauczaniu społecznym Kościoła podkreśla się potrzebę

¹ Por. Jan Paweł II. *Papieskie Orędzie na Światowy Dzień Migranta 1991*, OsRomPol 1991, nr 9-10, s. 37.

² Por. tenże. *Papieskie Orędzie na Światowy Dzień Emigranta 1988*, OsRomPol 1988, nr 10-11, s. 32.

³ Por. tenże. *Nie wolno łamać ani ignorować praw migranta. Orędzie Ojca Świętego na światowy Dzień Migranta 1996*, OsRomPol 1996, nr 6, s. 8.

przyznania prawa do emigracji sprzyjającej integracji, ułatwiającej emigrantom awans zawodowy, zdobycie przyzwoitego mieszkania, krytykując jednocześnie ciasne nacjonalizmy. Uniemożliwiają one prawdziwe braterstwo – podstawę rzeczywistego pokoju i sprawiedliwości. Jedyną racją ograniczenia migracji jest dobro wspólne państwa, przeżywającego sytuację emigracji lub imigracji.

Zjawisku migracji poświęcił wiele miejsca w swoim nauczaniu papież Jan Paweł II. Szczególnie znane jest nauczanie papieskie zawarte w orędziach kierowanych do społeczeństw z okazji Dnia Migranta. To właśnie ich treść stanie się przedmiotem niniejszych rozważań. Pytając o ocenę zjawiska migracji zawartą w analizowanych orędziach Jana Pawła II, należy zwrócić uwagę na przyczyny ich powstania, wskazywane zagrożenia związane z migracją oraz proponowane rozwiązania.

I. W TROSCE O ZACHOWANIE GODNOŚCI MIGRANTA

Papieskie zainteresowanie złożoną sytuacją migrantów należy postrzegać w całości społecznego nauczania Jana Pawła II. W jego centrum znajduje się zawsze człowiek – pełni swej naturalnej i nadprzyrodzonej godności. Należy w tym miejscu przypomnieć, że godność człowieka, ukazywana w papieskim nauczaniu jako specyficzna wartość osoby ludzkiej, odnosi się do osobowego istnienia i jest rozpatrywana w dwóch aspektach: naturalnym i nadprzyrodzonym. Pierwszy wymiar wyraża zdolność człowieka do wolnego i świadomego działania. W nauczaniu Ojca Świętego prawda ta wyraża się w podkreślaniu wielkości człowieka z uwagi na wolność i rozumność ludzkiej natury. Drugi wymiar godności odwołuje się do uczestnictwa człowieka w rzeczywistości transcendentnej, w życiu samego Boga. Papież przypomina, że godność ludzka jest wartością nieredukowalną. Z godności człowieka wyprowadza również prawdę o obowiązku doskonalenia się człowieka,⁴ jego samorealizacji w obszarze najwyższych dóbr. To wszystko sprawia, że człowieka nie można podporządkować strukturom społecznym, ekonomii czy jakimkolwiek dobrom materialnym.

Nauczanie papieskie o godności znajduje swój wyraz w orędziach na Dzień Migranta. Z uwagi na niepowtarzalną wartość człowieka w orędziach papieskich znajdują miejsce apele o zerwanie z przedmiotowym traktowaniem migrantów. Łączy się to z przyznaniem im prawa do pracy, tożsamości kulturowej i łączności ze swoim narodem, a także możliwością integralnego rozwoju. Papież zauważa potrzebę stworzenia kodeksu postępowania wobec migrantów, który poprzez uznanie wszystkich należnych im praw pozwoliłby

⁴ Por. tenże, *Orędzie Ojca Świętego na Światowy Dzień Migranta 1992*, OsRomPol 1992, nr 10, s. 6.

na pełną samorealizację osobową i zawodową. Państwa, w których zjawisko migracji staje się społecznym problemem, są wezwane do ich rozwiązania, na miarę ludzkiej godności.⁵

Z poszanowania godności człowieka, z uwagi na nadprzyrodzony jej wymiar, wynikają papieskie sugestie dotyczące prawa migrantów do wiary. Ta dymensja niepowtarzalnej wartości człowieka dopomina się zachowania możliwości spełniania religijnych praktyk w ojczystym języku, duszpasterstwa wśród migracji, a także odpowiedniego dialogu religijnego w przypadku, gdy migracja stoi w obliczu konfrontacji wyznaniowej. Uniemożliwienie spełniania praktyk religijnych, jak również swoisty synkretyzm religijny, stanowiący doskonale podłoże dla działalności sekt,⁶ jest niejednokrotnie poważnym problemem migrantów. Niewątpliwie jest zaprzeczeniem poszanowania godności ludzkiej w jej nadprzyrodzonym wymiarze.

Z podkreślanej w nauce Jana Pawła II godności człowieka wypływa międzyludzka solidarność. Jako postawa moralna jest „mocną i trwałą wolą angażowania się na rzecz dobra wspólnego wszystkich i każdego” (*Sollicitudo rei socialis* 38). W swojej nauce podkreśla papież związek solidarności z ludzką naturą, a tym samym i godnością. Solidarność opiera się na jedności rodzaju ludzkiego. Wzrasta pod wpływem poczucia wspólnego losu. Nie bez znaczenia pozostaje to dla sytuacji migrantów i społeczeństwa, w których oni żyją. Zauważa się, że wraz z wyższym wykształceniem oraz większym zainteresowaniem kulturą innych narodów wzrasta także w obecnych czasach poczucie solidarności z rodziną ludzką i dążność do jedności. Wzrasta również wrażliwość na godność osoby ludzkiej i jej niezbywalne prawa, a także poczucie odpowiedzialności wobec problemów międzynarodowych. Ojciec Święty podkreśla pozytywne dla migracji zjawiska, których autorami są różnorodne grupy ludzi: funkcjonariusze państwowi, uczeni, handlowcy, technicy, przedsiębiorcy, a także osoby działające na rzecz szerzenia kultury i informacji. Na uwagę zasługują też organizacje o charakterze międzynarodowym i instytucje kulturalne, oferujące młodym ludziom możliwość wyboru różnych dróg formacji na uniwersytetach wielu krajów.⁷

Solidarność ludzi świata nabiera szczególnego charakteru w kontekście wspólnoty wiary. O ile powyższe uwagi o solidarności ludzi świata opierały się na przesłankach naturalnych, o tyle jedność ludzi, wynikająca z faktu, że Bóg stworzył go na swój obraz, odnajduje w tym powołaniu nową motywację, nową wrażliwość. Pozwala to współczesnemu człowiekowi przekraczać

⁵ Por. tenże, *Orędzie Ojca Świętego na Światowy Dzień Migranta 1991*, OsRomPol 1991, nr 9-10, s. 38.

⁶ Por. tenże, *Niebezpieczeństwo prozelityzmu sekt religijnych. Papieskie Orędzie na Światowy Dzień Migracji 1990*, OsRomPol 1990, nr 7-8, s. 8.

⁷ Por. tenże, *Orędzie Ojca Świętego na Światowy Dzień Migranta 1991*, OsRomPol 1991, nr 9-10, s. 37.

wszelkie formy dyskryminacji, przypomina o równości wszystkich narodów i skłania do dodatkowego szacunku dla osoby ludzkiej – współbrata w wierze. W ten sposób, jak podkreśla to Ojciec Święty, wiara dotyczy nie tylko osobistego życia każdego człowieka, ale wyraża się w zaangażowaniu na rzecz bliźnich.⁸

Solidarność płynąca z braterstwa w Chrystusie i przynależności do Bożej rodziny jest wyzwaniem dla chrześcijan zaangażowanych w rozwiązywanie problemu migracji. O tym przypominał Jan Paweł II:

Solidarność oznacza przyjęcie odpowiedzialności za kogoś, kto znajduje się w trudnej sytuacji. Dla chrześcijanina imigrant nie jest jedynie człowiekiem, którego należy szanować zgodnie z przepisami ustalonymi przez prawo, ale osobą, której obecność stanowi dla niego wyzwanie i za której potrzeby jest on odpowiedzialny. „Gdzie jest brat twój?” (Rdz 4,9). Odpowiedź na to pytanie nie powinna zamykać się w granicach wyznaczonych przez prawo, ale kierować się logiką solidarności.⁹

II. ZAGROŻENIA NA MIGRACYJNYCH DROGACH

Doroczne orędzia Jana Pawła II na Światowy Dzień Migranta zawierają analizę problemów, z jakimi spotyka się imigrant. Podawane przez Papieża trudności i problemy, z jakimi przyszło się zmagać imigrantom są bardzo różnorodne. Dla jasności niniejszej analizy można by zebrać je w kilka ogólnych grup. Do pierwszej zaliczyć można wszystkie te, które stanowią utrudnienie, bądź też uniemożliwienie integralnego rozwoju imigranta. Pozostaje to w bezpośredniej sprzeczności z tezą o poszanowaniu ludzkiej godności.

Ojciec Święty przypomina o trudnym losie migrantów, rozważając tę sytuację w kategoriach cierpienia, niedostatku czy niepewności. Migracje, u których podstaw leży niejednokrotnie motyw ekonomiczny, spotykają się z niechęcią krajów rozwiniętych. Stratyfikacja i struktura krajów, do których przybywają imigranci, w niewielkim tylko stopniu umożliwiają przybyszom adaptację. Krytyczny głos Papieża dotyczy szczególnie tych sytuacji, w których rzesze migrantów mają do dyspozycji zajęcia najprostsze, wymagające największego wysiłku i najmniej płatne. W tej sytuacji imigranci pozostają wciąż najbiedniejsi z punktu widzenia ich akceptacji, bezpieczeństwa, praw oraz szans społecznego i zawodowego awansu. To z kolei, zauważa Ojciec

⁸ Por. tenże, *Katolicy świeccy a emigracja. Papieskie Orędzie na Światowy Dzień Emigracji*, OsRomPol 1987, nr 9-10, s. 3.

⁹ Tenże, *Nie wolno łamać ani ignorować praw migranta. Orędzie Ojca Świętego na Światowy Dzień Migranta 1996*, OsRomPol 1996, nr 6, s. 8.

Święty, utrudnia znalezienie pracy, mieszkania i odbija się ujemnie na możliwościach studiowania w wyższych uczelniach.¹⁰

Jednym z kluczowych tematów, poruszanych przez Jana Pawła II w orędziach na Światowy Dzień Migranta, jest zagadnienie pracy. Papież zauważa, że właśnie z uwagi na problemy związane z pracą migracja często staje się pogwałceniem ludzkiej godności i pozbawia praw należnych człowiekowi. Tylko tak można postrzegać migracje związaną z poszukiwaniem pracy, którą oferują młodym mężczyznom i kobietom pseudoagencje. Ludzie, przybywający do kraju swoich marzeń, muszą stawiać czoło trudnościom i przeszkodom, o których nie wiedzieli lub które zostały im przedstawione jako łatwe do przezwyciężenia.¹¹ Rodzi to dalsze problemy związane z długotrwałym bezrobociem lub podejmowaniem niskopłatnych zajęć. Jan Paweł II nazywa tę sytuację „nowym handlem niewolnikami”.¹²

Integralny rozwój człowieka opiera się na zaspokojeniu potrzeb natury materialnej, a także duchowej. Pośród potrzeb duchowych akcentuje Papież te, które dotyczą życia nadprzyrodzonego. Stan migracji rodzi również tutaj uzasadnione obawy. Ojciec Święty zauważa skupienie aktywności sekt i nowych ruchów religijnych na migrantach. Ich trudna sytuacja społeczna, niestabilność i wykorzenienie z rodzinnej kultury stwarzają doskonały grunt pracy sekt, stosujących natarczywe i agresywne metody. Trudno w tej sytuacji przemilczeć fakt, że migranci

wyrwani ze społecznego życia kraju swego pochodzenia, wyobcowani ze społeczeństwa, pośród którego zamieszkali, często zmuszeni do życia poza obiektywnym porządkiem, który chroniłby ich praw, płacą porzuceniem własnej wiary za to, że potrzebują pomocy i nie chcą żyć na marginesie społeczności...¹³

Taka cena uwłacza ludzkiej godności.

Kolejną grupą problemów, które dostrzega w rzeczywistości życia migrantów papież Jan Paweł II, są utrudnienia w życiu rodzinnym w przypadku, gdy jedno z małżonków przebywa na migracji, lub też gdy cała rodzina przeżywa niepewność migracyjnego życia. W kategoriach paradoksu przedstawia Jan Paweł II fakt, iż w trosce o dobro rodziny małżonkowie, decydując się na los migrantów, narażają się na wiele trudności, wystawiających ich samych, a także rodziny na trudne próby. Wystarczy wymienić długotrwałą rozłąkę, która na współmałżonków nakłada obowiązki, jakich dotychczas nie przywykli spełniać, rozłąkę rodziców z dziećmi, niepewność i brak

¹⁰ Por. tenże, *Papieskie Orędzia na Światowy Dzień Migranta 1989*, OsRomPol 1989, nr 9, s. 4.

¹¹ Por. tenże, *Problem uchodźców. Orędzie na Światowy Dzień Emigranta*, OsRomPol 1984, nr 8, s. 28.

¹² Tamże, s. 28.

¹³ Tenże, *Niebezpieczeństwo prozelityzmu sekt religijnych. Papieskie Orędzie na Światowy Dzień Migracji 1990*, OsRomPol 1990, nr 7-8, s. 8.

stabilizacji, utrudnienia w kształceniu dzieci, nędzne mieszkania w biednych dzielnicach wielkich metropolii, nadmierną liczbę godzin pracy, niskie zarobki utrudniające harmonijny i normalny rozwój komórki rodzinnej, niemożność przekazania dzieciom ojczystego języka i kultury, co w konsekwencji oddala rodziców od dzieci.¹⁴ Sytuacja, w której dzieci żyją wartościami odmiennymi, a nawet sprzecznymi z systemem wartości uznawanym przez rodziców, jest powodem kolejnych dramatów w łonie rodziny. Problemów tych nie brakuje również w przypadku małżeństw mieszanych.¹⁵

Utrudnienia, z jakimi boryka się rodzina na emigracji, stały się powodem pięknego porównania ich losu do losu Najświętszej Dziewicy. Jan Paweł II widzi w życiu Maryi antycypację i odzwierciedlenie życia migrantów:

Poza tym Maryja doświadczyła trudu wygnania i emigracji na obcej ziemi (...) Była to ucieczka niespodziewana, podjęta nagle, wśród nocy, towarzyszyły jej udręki i niepokoje, wam emigrantom i uchodźcom tak dobrze znane: ból rozłąki z osobami i tym, co cię kocha, porzucenie drogich sercu nadziei, wędrówka przez nieznanne miejsca, trudności w znalezieniu dachu nad głową na obczyźnie, gdzie wszystko jest obce, niepewność, czy uda się znaleźć pracę umożliwiającą zdobycie środków utrzymania, klimat podejrzliwości, dyskryminacji, który nierzadko odczuwa się w otoczeniu, tymczasowość sytuacji, w której wszelkie plany życiowe, zarówno własne, jak i członków rodziny, szczególnie dotyczące dzieci, są niepewne.¹⁶

III. PROPONOWANE ROZWIĄZANIA

Orędzia – kierowane na Światowy Dzień Migranta – zawierają wnikliwą analizę sytuacji życia migracyjnego. Przesłanie Ojca Świętego nie zamyka się jednak na nakreśleniu stanu rzeczy. Z analizy rzeczywistości wyprowadza Papież konkretne wskazania, które kieruje do różnych grup. Syntetyczna analiza treści orędzi pozwala zauważyć, że rozwiązania trudnej sytuacji migracji oczekuje Jan Paweł II w zgodnym współdziałaniu trzech grup: Kościoła, państwa i społeczeństw przeżywających migrację. Przypomina to apel encykliki *Rerum novarum*, w której Leon XIII zwracał się do podobnych grup, oczekując szybkiego rozwiązania trudnej kwestii robotniczej (*Rerum novarum*, część II).

Ojciec Święty przypomina, że imigrant katolik wszędzie tam, gdzie się osiedla, staje się członkiem Kościoła lokalnego. Ma zatem wszystkie przy-

¹⁴ Por. tenże, *Małżeństwo i rodzina. Papieskie Orędzie na Światowy Dzień Emigracji*, OsRomPol 1986, nr 9, s. 22.

¹⁵ Tamże, s. 24.

¹⁶ Tenże, *Papieskie Orędzie na Światowy Dzień Migranta*, OsRomPol 1988, nr 10-11, s. 32.

sługujące mu prawa i obowiązki. Papież przypomina, że sposób, w jaki przyjmuje go ten Kościół, jest świadectwem i sprawdzianem katolickości. Bezinteresowna troska, atmosfera życzliwości i zrozumienia to niejednokrotnie najcenniejsze oznaki życzliwości, jakiej doświadcza imigrant w trudnej i nieznannej sytuacji. W ten sposób wyraża się troskliwość samego Odkupiciela, który przyszedł z orędziem miłości i to właśnie orędzie pozostawił w swoim Kościele jako testament. Nie może być tak, że społeczność chrześcijańska, przyjmując migrantów, zachowa się jak ktoś, kto jest niezadowolony, gdyż przeszkodzono mu w jego codziennych zajęciach. Papież oczekuje atmosfery radości.¹⁷ Taka atmosfera, często wybiegająca poza ekonomiczne, polityczne czy kulturowe podziały, wynika z faktu, iż „każdy człowiek jest kochany przez Boga i potencjalnie zbawiony przez Chrystusa; a tym samym równie godny szacunku, miłości, służby i opieki...”.¹⁸

Niezaprzeczalnym zadaniem Kościoła wobec imigrantów jest troska duszpasterska, obejmująca wszelkie działania zmierzające do zachowania i pogłębienia wiary. Temu ma służyć katecheza dorosłych, zaangażowanie imigrantów w czynne życie liturgiczne wspólnoty wiary, udział w sprawowaniu sakramentów, poczynając od Chrztu, tworzenie wspólnot modlitewnych a w konsekwencji dawanie świadectwa miłości. Daje to szanse budowania jedności wiary w różnorodności życia migracyjnego.¹⁹ Zdaniem Ojca Świętego zadanie to powinny podjąć w szczególności specjalistyczne duszpasterstwa emigracyjne. Od nich imigrant oczekuje pomocy nie tylko w pogłębieniu wiary, ale również w nawiązaniu kontaktu ze środowiskiem, w przyjęciu nowej, niekiedy zupełnie obcej kultury,²⁰ w rozwiązywaniu problemów małżeństw mieszanych²¹ czy przeżywających rozłąkę z powodu migracji.²²

Orędzia papieskie podkreślają istotną rolę państwa w rozwiązywaniu problemów migracji. Należy w tym miejscu podkreślić, że obowiązki te spoczywają na instytucji państwa z racji powinności opiekuńczych. Tak więc, są one bezpośrednim wynikiem z zasady pomocniczości. Ojciec Święty, mówiąc o obowiązkach państwa, porusza dziedzinę prawa i struktur państwowych. Tak prawo, jak i struktury tworzone w ramach działalności

¹⁷ Por. tenże, *Niebezpieczeństwo prozelityzmu sekt religijnych. Papieskie Orędzie na Światowy Dzień Migracji 1990*, OsRomPol 1990, nr 7-8, s. 8.

¹⁸ Tenże, *Orędzie Ojca Świętego na Światowy Dzień Migranta 1991*, OsRomPol 1991, nr 9-10, s. 38.

¹⁹ Por. tenże, *Papieskie Orędzie na Światowy Dzień Migranta 1989*, OsRomPol 1989, nr 9, s. 4.

²⁰ Por. tenże, *Orędzie Ojca Świętego na Światowy Dzień Migranta 1993*, OsRomPol 1993, nr 11, s. 4.

²¹ Tamże, s. 5.

²² Por. tenże, *Małżeństwo i rodzina. Papieskie Orędzie na Światowy Dzień Emigracji*, OsRomPol 1986, nr 9, s. 22; tenże, *Problem uchodźców. Orędzie na Światowy Dzień Migranta*, OsRomPol 1984, nr 8, s. 28.

państwowej powinny zapewnić imigrantom i ich rodzinom „adaptację do nowych warunków, orientację i edukację społeczną, która pozwoli im wyjść z izolacji i niewiedzy w dziedzinie polityki prawnej, socjalnej, wychowawczej i opiekuńczej goszczącego ich kraju...”²³

W myśl papieskiego nauczania społecznego odejście od tych obowiązków, zaniedbania prawne i strukturalne są działaniem na niekorzyść dobra wspólnego. Stanowią one przeszkodę na drodze solidarnego rozwoju ludzkości i poniżają godność osoby ludzkiej – przyczyniają się do rozszerzania struktur grzechu.²⁴ Odejściem od tego jest działalność państwa zmierzająca do uznania imigrantów za pełnoprawnych członków społeczeństwa, w którego losach uczestniczą, przyczyniając się do postępu gospodarczego i społecznego. To także troska o

odbudowę zdrowej struktury środowiskowej i społecznej zaniedbanych dzielnic miejskich, w których imigranci są często zmuszeni żyć jakby poza nawiasem normalnego społeczeństwa. Dla wszystkich też oczywista jest potrzeba eliminacji – między innymi poprzez rozwiązanie problemów związanych z bezrobociem – wszelkiej dyskryminacji w dostępie do miejsc pracy, do mieszkań czy do opieki lekarskiej.²⁵

Mówiąc inaczej, państwo pomaga imigrantom przez takie działania prawne i strukturalne, które umożliwiają przyznanie im tego, co normalnie zapewnia ono swoim obywatelom. Jest to z jednej strony obrona przed wszelkimi próbami marginalizacji oraz rasizmu, z drugiej zaś umacnianie kultury solidarności, zapewniającej budowanie imigrantom warunków spokojnego życia i rozwoju na miarę ich godności.²⁶ Działalność państwa zmierza w ten sposób do rozwiązania problemów mieszkania, pracy, bezpieczeństwa, a także odmienności języka, kultury i wykształcenia.

Ojciec Święty Jan Paweł II kieruje w swych orędziach apel również do samych migrantów. Jest to przejaw troski o zminimalizowanie problemów związanych z fenomenem migracji. Zakładając, że większość motywów migracyjnych stanowi podłoże ekonomiczno-gospodarcze, Papież apeluje o polepszenie stopy życiowej krajów rozwijających się. Społeczności tych krajów powinny same kierować swoim rozwojem, zmniejszając tym samym intensywność migracji. Ojciec Święty zachęca do samodzielnych inicjatyw związanych z podniesieniem stopnia alfabetyzacji i podstawowej oświaty,

²³ Tenże, *Małżeństwo i rodzina. Papieskie Orędzie na Światowy Dzień Emigracji*, OsRomPol 1986, nr 9, s. 22.

²⁴ Por. tenże, *Papieskie Orędzie na Światowy Dzień Emigranta*, OsRomPol 1988, nr 10-11, s. 32.

²⁵ Tenże, *Orędzie Ojca Świętego na Światowy Dzień Migranta 1992*, OsRomPol 1992, nr 10, s. 6.

²⁶ Por. tenże, *Orędzie Ojca Świętego na Światowy Dzień Migranta 1993*, OsRomPol 1993, nr 11, s. 4.

przypomina o korzyściach płynących z wykorzystania naturalnych zasobów i ludzkiego potencjału, ze zdobytego w krajach uprzemysłowionych wykształcenia. Działanie takie niewątpliwie stanowi klucz do postępu gospodarczego i społecznego krajów rozwijających się,²⁷ w konsekwencji zaś do zmniejszenia nasilenia migracji.

ZAKOŃCZENIE

Zaangażowanie Ojca Świętego Jana Pawła II oraz bogactwo tematyki zawartej w orędziach na Światowy Dzień Migranta pozwalają postrzegać problemy związane z migracją jako ważne i niezwykle aktualne. Znajduje w nich swój wyraz szereg podstawowych tez nauki społecznej Papieża. Przyczyną podjęcia tego tematu przez Ojca Świętego jest obrona godności ludzkiej i związanej z nią ogólnospołecznej solidarności. Analiza problemów tego fenomenu życia społecznego pozwala Ojcu Świętemu skierować apel do różnych grup, których integralne działanie może uczynić zjawisko migracji bardziej godnym człowieka. Jest to apel do Kościoła, odpowiedzialnego za stan i głębię wiary migrantów; jest to apel do państw, odpowiedzialnych za tworzenie praw, struktur i ładu społecznego; jest to także apel do samych migrantów, odpowiedzialnych za rozwój społeczno-gospodarczy swojej ojczyzny. Orędzia Ojca Świętego są wyrazem przekonania, że trudna sytuacja migrantów nie jest skutkiem niezmiennego losu, lecz może okazać się bardziej ludzka dzięki odpowiedzialnym decyzjom ludzi dobrej woli.

SOCIAL QUESTION IN THE MESSAGES OF JOHN PAUL II FOR THE WORLD'S DAY OF THE MIGRANT

S u m m a r y

Migration – being a social phenomenon – is a challenge for the international community and for particular states. Due to the mentioned above reason it is also within the interest of the Catholic social science. Variation of human experience connected with this process is so wide that the social teaching of the Church deals with it frequently and specifically.

The defence of human dignity and general social solidarity is the reason why John Paul the 2nd, the Pope, tackles with this problem. The analysis of the problems of this phenomenon of social life lets the Pope address the appeal to various groups whose integral activities may make the phenomenon of migration more worthy of a man. This is an appeal to the Church that is responsible for the condition and strength of the faith of the migrants; this is an appeal to the states in charge of establishing the law, structures and social order; this is also an appeal

²⁷ Por. tenże, *Orędzie Ojca Świętego na Światowy Dzień Migranta 1992*, OsRomPol 1992, nr 10, s. 6.

to the migrants themselves who are responsible for the social and economic development of their homeland.

The Pope's proclamations reflect the opinion that a difficult situation of the migrants is not the result of unchangeable fate, but it may turn out to be more human thanks to responsible decisions taken by the people showing goodwill.